

บทความวิจัย (Research Article)

การวิจัยและพัฒนาแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
แบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
(COVID-19) ของโรงเรียนเพชรพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์
Research and Development of Management Model for Participatory Online
Learning and Teaching Aspect During the Corona Virus 2019 (COVID-
19) Pandemic at Petpittayakom School, Phetchabun Province.

วิเศษ ปิ่นพิทักษ์¹

Wises Pinpithak¹

โรงเรียนเพชรพิทยาคม, เพชรบูรณ์, ประเทศไทย¹

Petpittayakom School, Phetchabun, Thailand¹

Received: July 10, 2022 Revised: August 29, 2022 Accepted: August 1, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนเพชรพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนาแบบการบริหารจัดการ (2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (3) ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการ และ (4) ถอดบทเรียนจากการใช้รูปแบบการบริหารจัดการ ดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 (R1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร ขั้นที่ 2 (D1) การพัฒนารูปแบบ ขั้นที่ 3 (R2) การทดลองใช้รูปแบบ ขั้นที่ 4 (D2) การแก้ไขปรับปรุงรูปแบบ ขั้นที่ 5 (R3) การนำรูปแบบไปใช้หลังการแก้ไขปรับปรุงและประเมินรูปแบบ และขั้นที่ 6 (D3) การถอดบทเรียนจากการใช้รูปแบบ และเผยแพร่องค์ความรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ปีการศึกษา 2564 ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์งานวิจัย และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการบริหารมี 6 องค์ประกอบคือ การวางแผนการดำเนินงาน การพัฒนา บุคลากร การสอนออนไลน์ การนิเทศ กำกับติดตาม การประเมินผลการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วม 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้รับการปรับปรุงหลังการนำไปใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในขั้นตอนการรายงานผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการนิเทศ กำกับติดตาม ผลการดำเนินงาน 3) ผลการประเมินรูปแบบด้านความถูกต้อง ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของครู และนักเรียน ที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด และ 4) การถอดบทเรียนจากการใช้รูปแบบโดยใช้เทคนิคการทบทวนหลังปฏิบัติการ พบว่า ปัญหาในการพัฒนารูปแบบ คือ การกำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดทำรายงานการสอนออนไลน์ และการนิเทศ

¹ Corresponding author, Tel. 0819730852, Email: officepks@pks.ac.th

ติดตาม การดำเนินงาน มีสาเหตุจากลำดับขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ ความรู้ ความสามารถในการสอนออนไลน์ของครู และวิธีการเข้าถึงสถานการณ์การสอนออนไลน์ของผู้นิเทศ โดยมีวิธีการปรับปรุงแก้ไข คือ การจัดลำดับงานให้เป็นไปตามขั้นตอน และการอบรมพัฒนาบุคลากร ด้านการใช้แอปพลิเคชันประกอบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการนิเทศ กำกับติดตาม การดำเนินงาน

คำสำคัญ : วิจัยและพัฒนา, รูปแบบการบริหารจัดการ, การเรียนการสอน, ออนไลน์, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

The research and development of management model for participatory online learning and teaching aspect during the Corona Virus 2019 (COVID-19) Pandemic in Petpittayakom school Phetchabun Province aimed to 1) study elements and steps of management model 2) develop management model for online learning and teaching aspect during the Corona Virus 2019 (COVID-19) pandemic 3) evaluate management model for online learning and teaching aspect during the pandemic 4) lesson learned after implemented the model during the pandemic. The research divided into 6 steps such as analyzed and synthesis elements of administration model (R1), model development (D1), implemented the model (R2), improved the model (D2), implemented complete the model which improving and evaluated already in 2021 academic year (R3) and lesson learned after implementation the model during the pandemic and discriminate knowledge (D3). The samples from teacher, students and students' parent academic year 2021 which chosen by random sampling. The instruments were research analysis, and questionnaire forms. The data was analyzed in terms of percentages, mean and standard deviation and content analysis. The data results showed that 1) The management model consisted of 6 elements such as operational planning, personnel development, learning and teaching online, supervision, monitoring, performance appraisal and participation. 2) The report of development model after implementation and improving in first semester of academic year 2021 found the results of online learning and teaching, supervision, monitoring, performance appraisal. 3) The results of assessment model on accuracy, benefits, possibility and suitability found all of them had highest level, the satisfaction of teachers, students had high and highest level. 4) The lesson learned after implemented the model by after action review (AAR) found problems for development the model were the method of teaching and learning the determination, the online teaching report, the supervision and the operations. Causes of problems were the irregular sequence of operations, the teaching knowledge about learning and teaching online, the accessing learning and teaching online of supervisory, and improvement methods were arranging step for working, training and developing personnel about learning and teaching online application using, supervision and monitoring.

Keywords: Research and Development, Management Model, Learning and Teaching, Online, COVID-19

บทนำ

เหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามที่ระบุในเว็บไซต์วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ดังข้อความที่ระบุว่า การระบาดทั่วของโควิด-19 ในประเทศไทย ดำเนินอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 และเป็นส่วนหนึ่งของการระบาดทั่วของโควิด-19 โดยประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่พบผู้ป่วยยืนยันโควิด-19 รายแรกนอกประเทศจีน การคัดกรองผู้เดินทางเข้าประเทศพบผู้ป่วยประปรายตลอดเดือน ซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางมาจากหรือเป็นผู้พำนักอยู่ในประเทศจีนแทบทั้งสิ้น จนเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 ถึงมีรายงานว่าพบผู้ป่วยที่ติดเชื้อจากการแพร่เชื้อในประเทศเป็นครั้งแรก จำนวนผู้ป่วยยังมีน้อยตลอดเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยมีผู้ป่วยยืนยัน 40 รายเมื่อสิ้นเดือน แต่จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นมากในกลางเดือนมีนาคม 2563 ซึ่งมีการระบุสาเหตุจากกลุ่มการแพร่เชื้อจากหลายกลุ่ม ซึ่งกลุ่มใหญ่สุดเกิดขึ้นในการแข่งขันมวยไทย ณ สนามมวยเวทีลุมพินี เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2563 ผู้ป่วยยืนยันแล้วเพิ่มเกิน 100 คนต่อวัน ในอีก 1 สัปดาห์ต่อมา การตอบสนองของรัฐบาลต่อการระบาดเริ่มจากการคัดกรองและการติดตามการสัมผัส มีการคัดกรองโควิดตามท่าอากาศยานนานาชาติตลอดจนที่โรงพยาบาลสำหรับผู้ป่วยที่มีประวัติเดินทางหรือสัมผัส มีการสอบสวนโรคกรณีที่เกิดกลุ่มการระบาด กระทรวงศึกษาธิการ (2564) ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาเน้นการเฝ้าระวังตนเอง โดยกำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 13 เมษายน 2564 ตั้งแต่วันพฤหัสบดีที่ 15 เมษายน 2564 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2564 และตั้งแต่วันที่ 26 ถึงฉบับที่ 32 (ลงวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2564) ซึ่งระบุไว้ว่าให้สถานศึกษาทุกแห่งของรัฐและเอกชนทั้งในระบบ และนอกระบบซึ่งอยู่ในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ เลื่อนการจัดการเรียนการสอนแบบ On site ไปจนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลงและให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ในรูปแบบอื่นที่เหมาะสม (Online, On demand, On hand, On air) ตามบริบท และความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ยกเว้น สถานศึกษาที่มีนักเรียนพักอาศัยอยู่เป็นการประจำ เช่น โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยเพชรบูรณ์ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเพชรบูรณ์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 57 จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ไม่มีการเข้าออกของนักเรียนไม่น้อยกว่า 14 วัน แล้วขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง งดนำนักเรียน ไปในพื้นที่จังหวัดอื่น ที่มีประกาศให้เป็นพื้นที่สถานการณ์ ควบคุมสูงสุดและเข้มงวดให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่ง เฝ้าระวังและตรวจสอบบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา ที่เดินทางกลับมาจากต่างจังหวัดเพื่อปฏิบัติหน้าที่หรือเข้ารับการศึกษาในปีการศึกษา 2564 ให้มีการปฏิบัติตามมาตรการและเงื่อนไขการกักกันตัวตามคำสั่งจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเคร่งครัดโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกประเภท ให้สามารถใช้อาคารหรือสถานที่เพื่อการจัดการเรียนการสอน การสอบ การฝึกอบรม หรือการทำกิจกรรมใด ๆ ที่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมากได้ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงสาธารณสุขกำหนด จะเห็นได้ว่าจังหวัดเพชรบูรณ์มีการกำหนดมาตรการสำหรับการเฝ้าระวัง และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนเพชรพิทยาคม ได้ให้ความสำคัญ และตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ มาตรการของจังหวัด

ดังนั้น การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงเป็นการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มองเห็นว่าบุคลากรทุกคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน โดยนำความสามารถของแต่ละบุคคลมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าภายใต้บริบทของสถานศึกษา โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า ตามลำพังเพียงแต่ผู้บริหารผู้เดียว ย่อม

มีข้อจำกัด ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว สามารถแก้ไขได้โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีศักยภาพทางการบริหาร เป็นทวิคูณ (สันติ บุญภิรมย์, 2552) จึงกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน ของ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ด้วยการประชุมติดตามการดำเนินงาน รับทราบผลการดำเนินงาน และสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที่ โดยจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ บริหารโรงเรียนทุกวันอังคาร ตั้งแต่เวลา 07.30 น. โดยใช้ชื่อการประชุมว่า การประชุมยามเช้า “PKS Morning Brief” และในปีการศึกษา 2564 หัวข้อการประชุม หรือประเด็นที่ต้องประชุมกันอย่างต่อเนื่อง คือการจัด การศึกษาในสถานการณ์ที่มี การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งโรงเรียนได้ ดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานต้นสังกัด และคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดเพชรบูรณ์ เริ่มจาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ในลักษณะผสมทั้งแบบออนไลน์และ ออนไลน์ โดยแบ่งนักเรียนแต่ละห้องออกเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มละไม่เกิน 20 คน จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม A และ กลุ่ม B แล้วให้นักเรียนมาเรียนแบบสลับกลุ่มแบบออนไลน์ที่โรงเรียน เพื่อเป็นการเว้นระยะห่างทางสังคม แต่ ประสบปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากครูต้องสอนตามสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้เดิม ถึง 2 ครั้ง ซึ่งสร้างภาระด้านการสอนให้ครูเป็นอย่างมาก รวมถึงการที่นักเรียนต้องสลับมาเรียนครั้งละ 1 สัปดาห์ ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งการดำเนินงานในช่วงเวลาดังกล่าว ค่อนข้างเร่งด่วน และต้องวางแผนการ บริหารจัดการให้ครอบคลุมภาระงาน เนื่องจากต้องดำเนินการพัฒนาหลายด้านในช่วงเวลาเดียวกัน เช่น การ พัฒนาบุคลากรด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การพัฒนาระบบอุปกรณ์และ สัญญาณอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนให้พร้อมต่อการสอนออนไลน์ การกำหนดวิธีการนิเทศ กำกับติดตามการ ดำเนินงาน เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความไม่พร้อม และการปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการ และการจัดการเรียน การสอนออนไลน์ จึงมีแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริหารขึ้น ซึ่งรูปแบบ คือวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การ สื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผัง ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและในขณะเดียวกันก็ สามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2553) ดังนั้น รูปแบบการบริหารจัดการที่ผู้วิจัยต้องการพัฒนา จึงเป็นการถ่ายทอดแนวคิดในการบริหารจัดการ ออกมาในลักษณะผังแสดงองค์ประกอบ และความเชื่อมโยงของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบที่นำมาใช้ในการ บริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้หลักการมีส่วนร่วม ซึ่งการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์ เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาของเรียนประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง VDO และMultimedia อื่น ๆ สิ่งเหล่านี้จะถูกส่ง ตรงไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser ทั้งผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้ E-mail, Chat, Social Network เป็นต้น (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2563) จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีความเหมาะสม และสอดคล้อง กับการนำไปใช้ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างมาก จากความเป็นมา และความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงจัดทำงานวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหาร จัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบมีส่วนร่วม ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนเพชรพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียน การสอนออนไลน์ ส่งผลโดยตรงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ของ โรงเรียนเพชรพิทยาคม ได้อย่างมีคุณภาพภายใต้ข้อจำกัดที่มีความท้าทาย

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. รูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่พัฒนาขึ้นและนำไปใช้แล้วมีผลเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้านความถูกต้อง ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับใด
4. ผลการถอดบทเรียนจากการใช้รูปแบบด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้านความพึงพอใจของครู และนักเรียนที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับใด และมีปัญหา สาเหตุ และวิธีการปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนารูปแบบอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
4. เพื่อถอดบทเรียนจากการใช้รูปแบบด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้านความถูกต้อง ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด
2. ความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กรนั้น นักวิชาการในอดีตได้นำมาปฏิบัติกันมาก นักวิชาการที่มีชื่อเสียงได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบร่วมมือ หรือการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันมากในบรรดานักบริหารองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย โดยเชื่อว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นและ

ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในงานมากขึ้น ดังที่ เดวิส (1981, อ้างถึงใน ทับทิม แสงอินทร์, 2559) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ออกเป็น 6 รูปแบบ ดังนี้

1. การบริหารแบบปรึกษาหารือ (Consultative management) เป็นการบริหารที่ฝ่ายบริหารปรึกษาหารือที่จะตัดสินใจ โดยฝ่ายบริหารจะกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคิดในประเด็นที่ตนเองต้องการปรึกษา แต่โดยทั่วไปมักกระตุ้นให้คิดในแงุ่มที่สนับสนุนความคิดของตนเองหลังจากนั้นจึงตัดสินใจ

2. การบริหารแบบประชาธิปไตย (Democratic management) เป็นการบริหารที่ใช้ความคิดจากกลุ่มให้เป็นประโยชน์โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นแต่ละคนมีเสียงหนึ่งเสียงเท่ากัน (One man-one vote) การตัดสินใจมาจากมติของกลุ่ม โดยสมาชิกทุกคนมีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นและโน้มน้าวคนอื่น ๆ

3. การบริหารแบบคณะกรรมการ (Work committees) เป็นรูปแบบการบริหารที่นำมาใช้แก้ปัญหาโดยคณะกรรมการอาจเป็นคณะกรรมการกลุ่มเล็ก ๆ หรือคณะกรรมการใหญ่ที่ให้คนงานทุกคนร่วมเป็นคณะกรรมการ

4. การบริหารแบบให้ข้อเสนอแนะ (Suggestion programs) เป็นการบริหารที่มุ่งใช้ความเห็นของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางาน โดยคนงานเขียนข้อเสนอแนะลงในแบบฟอร์มและส่งให้ฝ่ายบริหาร

5. การบริหารแบบคณะกรรมการบริหารระดับกลาง (Middle management committees) เป็นการบริหารที่ใช้พลังความร่วมมือจากกลุ่มผู้บริหารระดับกลาง โดยผู้บริหารระดับกลางฝ่ายต่าง ๆ มาร่วมกันศึกษาปัญหาของหน่วยงาน และเสนอแนวทางเพื่อแก้ปัญหานั้น

6. การบริหารแบบร่วมมือเป็นกรรมการบริหาร (Cotetermination) เป็นการบริหารที่ยินยอมให้ตัวแทนของฝ่ายคนงานเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการบริหาร

ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้บุคคล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน ร่วมรับผิดชอบ และแสดงความคิดเห็นในกระบวนการทำงาน โดยนำความสามารถของแต่ละบุคคลมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าภายใต้บริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

การเรียนการสอนออนไลน์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการออกแบบการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน จัดการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีทางการศึกษา ใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมีการประสานการทำงานโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอน และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาการเรียน ประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง VDO และMultimedia อื่น ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ (Bezhovski and Poorani, 2016; Ali and Rosli, 2019; เจริญ ภูวิจิตร, 2560)

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจะต้องเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ครูหลายคนประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ก็คือรูปแบบออนไลน์ ถึงแม้ครูหลายคนอาจจะเคยใช้ แอปพลิเคชัน ต่าง ๆ มีการช่วยจัดการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ดังนี้

1. Google Classroom คือ แอปพลิเคชันที่ช่วยให้ครูสามารถแจกงานให้กับนักเรียนได้ทุก ๆ คน ที่อยู่ในคลาสรูม สามารถพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูกับนักเรียน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนสามารถเข้ามาตรวจสอบงานของตนเอง และศึกษาใบงานใบความรู้ที่มีครูได้นำไปไว้ใน Classroom และนักเรียนยังรู้ว่าตนเองยังไม่ได้ส่งงานขึ้นไหนบ้างทำให้ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

2. Zoom คือ แอปพลิเคชันที่ใช้สำหรับวิดีโอคอล (Video call) ติดต่อสื่อสารกันซึ่งสามารถรองรับนักเรียนได้จำนวนมาก ทำให้ครูและนักเรียนสามารถพบปะพูดคุย ครูสามารถถ่ายทอดความรู้ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ให้กับนักเรียนผ่านแอปพลิเคชัน Zoom โดยที่บริการของ Zoom จะสามารถใช้แบบฟรีได้ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องใช้ไม่เกิน 45 นาที

3. Microsoft Teams คือ แอปพลิเคชันที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารการระหว่างครูกับนักเรียนผ่านวิดีโอคอลและ Microsoft Teams นั้นจะสามารถโพสต์งานใบกิจกรรมใบความรู้ให้กับนักเรียนสามารถเข้ามาศึกษาและทำใบงานได้ โดยนักเรียนสามารถเข้ามาศึกษาใบงานใบความรู้และทำใบงานได้ทุกที่ทุกเวลาซึ่ง Microsoft Teams สามารถรองรับผู้คนได้เป็นจำนวนมาก

4. Google Meet คือ แอปพลิเคชันที่ใช้สำหรับการวิดีโอคอลพูดคุยกันระหว่างครูกับนักเรียนซึ่ง Google Meet มีรูปแบบการใช้งานที่ง่ายไม่ซับซ้อนและ Google Meet เองยังสามารถเชื่อมต่อเข้ากับ Google Classroom ทำให้นักเรียนและครูที่ใช้ Google Classroom อยู่แล้วสามารถใช้งาน Google Meet ได้เลย

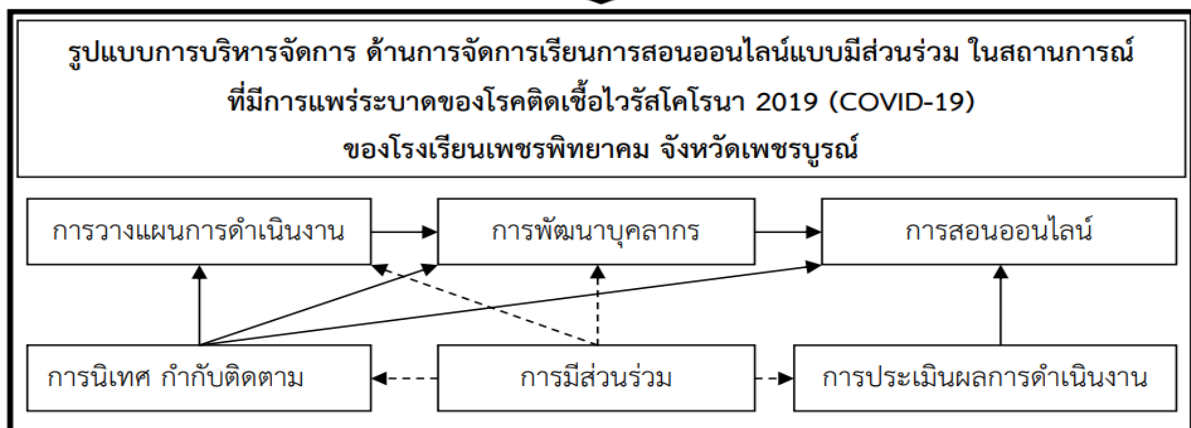
5. Microsoft PowerPoint คือ โปรแกรม Presentation ที่มีไว้นำเสนองานต่าง ๆ ให้ดูมีความสวยงาม น่าสนใจ และสามารถบันทึกการนำเสนองานในแต่ละครั้งซึ่งครูสามารถใช้บันทึกการสอนของครูเพื่อให้นักเรียนได้เข้ามาศึกษาแบบออนไลน์ด้วยตัวของนักเรียนเอง ทำให้ไม่ต้องใช้โปรแกรมมากมายในการบันทึกการสอนของครู

จะเห็นได้ว่า สถาบันทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งวางแผนการรับมือกับภาวะหยุดชะงักทางการศึกษา (Education Disruption) เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสามารถดำเนินไปได้ตามปกติ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตรวมทั้งควรวิเคราะห์ถึงปัจจัยและความเป็นไปได้ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้การเรียนรู้มีความราบรื่นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย แต่ยังมีผู้เรียนอีกจำนวนไม่น้อยในพื้นที่ห่างไกลที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออาจมีปัญหาทางด้านภาระค่าใช้จ่าย ทำให้ผลการเรียนรู้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพื่อรองรับสังคมในยุค 5G ให้กับผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลได้เรียนรู้เท่าเทียมกับบุคคลอื่นๆ ลดความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและเป็นพลเมืองที่ดีที่จะพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าต่อไป (วิทยา วาโย และคณะ, 2563)

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามแนวคิดของนักวิชาการ และนักการศึกษา ตามที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีอยู่หลายรูปแบบ เช่น รูปแบบ (MOOC) รูปแบบ (Moodle) หรือวิธีการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านโปรแกรมการประชุมออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีองค์ประกอบ หรือขั้นตอนที่สำคัญ เช่น การออกแบบการเรียน ด้านมัลติมีเดีย เครื่องมือทางอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูล การเชื่อมต่อและผู้ให้บริการ โปรแกรมด้านการเขียนและการพัฒนา ซอฟต์แวร์ เซิร์ฟเวอร์และแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้กระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ควรเน้นการส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียน ได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์ถึงหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อออกแบบการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์คือ ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดองค์ความรู้ใหม่และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าว มาใช้ในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ และกำหนดไว้ในกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

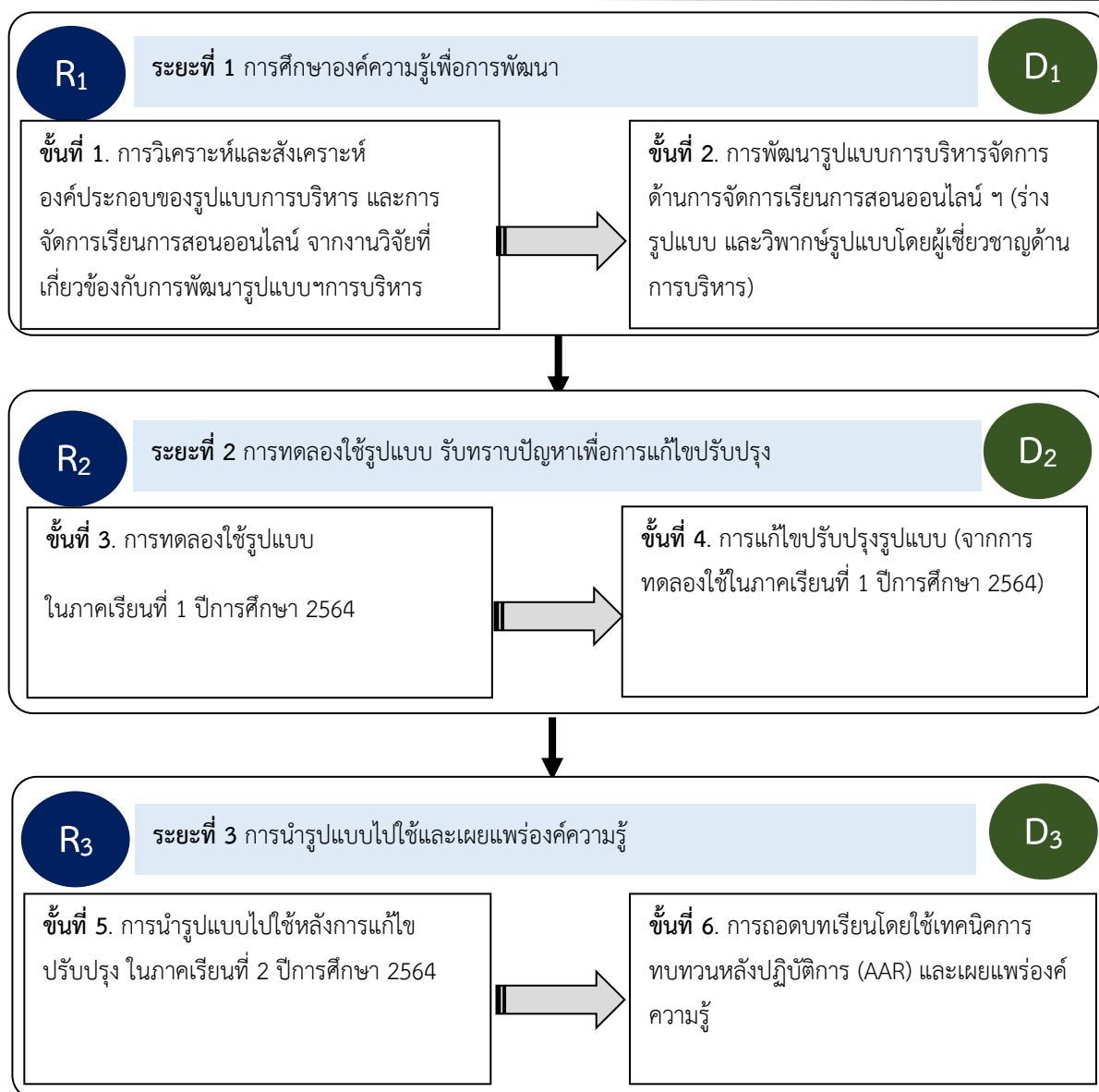
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) • สภาพปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) • ผลกระทบด้านการจัดการเรียนการสอน • แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายจากส่วนกลาง (1) การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ (On-air) (2) การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (On-demand) (3) การจัดการเรียนการสอนแบบถ่ายทอดสด (Online) (4) การจัดการเรียนการสอนด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (On-hand)	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวิจัยและพัฒนา • ศิริชัย กาญจนวาสี (2559) • สุพัตร์ พิบุลย์ (2550) ความหมาย-รูปแบบ-ลักษณะ-ขั้นตอน
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร • องค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร (สังเคราะห์งานวิจัย) • ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ (วิเคราะห์เนื้อหา) • ร่างรูปแบบตามองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ • Keeves (1997) • Smith and others (1980) • วาโร เฟิงส์วีสต์ (2553)
	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม • โคเฮนและอัทซอพฟ์ (1997) • เดวิส (1981) • สวอนสเบิร์ก (1996)
	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ • วิทยา วาโย และคณะ (2563)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนเพชรพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ นี้มีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมี 3 ระยะ 6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการบริหารมี 6 องค์ประกอบคือการวางแผนการดำเนินงาน การพัฒนา บุคลากร การสอนออนไลน์ การนิเทศ กำกับติดตาม การประเมินผลการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วม 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้รับการปรับปรุงหลังการนำไปใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในขั้นตอนการรายงานผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการนิเทศ กำกับติดตาม ผลการดำเนินงาน 3) ผลการประเมินรูปแบบด้านความถูกต้อง ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของครู และนักเรียน ที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด

และ4) การถอดบทเรียนจากการใช้รูปแบบโดยใช้เทคนิคการทบทวนหลังปฏิบัติการ พบว่า ปัญหาในการพัฒนารูปแบบ คือ การกำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดทำรายงานการสอนออนไลน์ และการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงาน มีสาเหตุจากลำดับขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ ความรู้ ความสามารถในการสอนออนไลน์ของครู และวิธีการเข้าถึงสถานการณ์การสอนออนไลน์ของผู้นิเทศ โดยมีวิธีการปรับปรุงแก้ไข คือ การจัดลำดับงานให้เป็นไปตามขั้นตอน และการอบรมพัฒนาบุคลากร ด้านการใช้แอปพลิเคชันประกอบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการนิเทศ กำกับติดตาม การดำเนินงาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยและพัฒนาที่มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล คือ ผลการวิจัยขั้นที่ 5 การนำรูปแบบไปใช้หลังการแก้ไขปรับปรุง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการนำรูปแบบไปใช้ ด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทุกรายการ ได้แก่ (1) การร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (2) การนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (3) การให้ข้อเสนอหรือคำแนะนำในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนออนไลน์ และการร่วมมือแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า การแก้ไขปรับปรุงรูปแบบ โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปยังทุกองค์ประกอบของรูปแบบ รวมถึงด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ส่งผลให้การดำเนินงานได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้เป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากการที่บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กษิตศิริ ชื่นวิทยา และ ประกอบ คุณารักษ์ (2562) ซึ่งทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารด้วยระบบคุณภาพการเรียนการสอนเทียบเคียงโรงเรียนมาตรฐานสากล ที่พบว่ารูปแบบการบริหารและการจัดการคุณภาพของโรงเรียนเทียบเคียงมาตรฐานสากล ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัทธรา จันทรัตน์ และ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2562) ซึ่งทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการการดำรงตนให้เป็นพลเมืองดีของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในด้านบรรยากาศการดำเนินงาน และเกิดความรับผิดชอบและสร้างความผูกพันกับองค์กรมากขึ้น (ปริญวัฒน์ ถมกระจำ, 2561) แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม ทำให้ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสร้างความพึงพอใจมากที่สุด โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนเพชรพิทยาคมนี้ จำแนกระดับการมีส่วนร่วมได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในระดับการบริหาร ได้แก่ การดำเนินงานร่วมกันของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประสานงานระหว่างโรงเรียนเพชรพิทยาคม กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ และการมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการ ได้แก่ การดำเนินการร่วมกันระหว่างครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ กับทางโรงเรียน เช่น การร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การให้ข้อเสนอหรือคำแนะนำในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนออนไลน์ และการร่วมมือแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบว่า ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการนำรูปแบบไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด เกือบทุกรายการ ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การจัดการห้องเรียนออนไลน์ด้วย Google Classroom การใช้แอปพลิเคชันในการสอนออนไลน์ การวัดและ

ประเมินผลการเรียนออนไลน์ การรายงานผลการสอนออนไลน์ การติดตามการเข้าเรียนออนไลน์ของนักเรียน และการสร้างสื่อการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สะท้อนภาพการดำเนินงานได้ดี โดยเฉพาะการสื่อสารออนไลน์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนใช้ช่องทางออนไลน์ในการติดต่อกับนักเรียนเป็นหลัก ทำให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรถวิท ชังคมานนท์ และกองกาญจน ดุลยไชย (2560) ซึ่งทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบทางเลือกสำหรับอีเลิร์นนิ่งในยุคสังคมออนไลน์ที่พบว่า ค่าความพึงพอใจต่อระบบการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีส่วนช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้ในระดับมาก อีกทั้งการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในโรงเรียน ได้แก่ ระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียน เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ประกอบ เช่น กล้องเว็บแคม ไมโครโฟน เป็นต้น เป็นการบริหารจัดการที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ดังที่ วิทยา วาโย และคณะ (2563) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID 19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน ที่ระบุว่า การเรียนการสอนแบบออนไลน์มีองค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการ เรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและการประเมินผล การพิจารณาองค์ประกอบและรูปแบบที่สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะวิชา และบริบทของผู้เรียนจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ นับเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติอีกแนวทางหนึ่ง

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริพร อินทสนธิ (2563) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง โควิด-19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชา การเขียนโปรแกรมเว็บ ที่พบว่า ผู้สอนเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์สามารถที่จะแก้ไขปัญหาการเรียนที่ยังอยู่ในสถานการณ์ไวรัสโคโรนาที่กำลังแพร่ระบาดได้อย่างดี นอกจากนี้ ถ้าพิจารณาข้อดีของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จะพบว่าในกรณีที่ครูได้รับการพัฒนาความรู้ในการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ประกอบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น แอปพลิเคชัน Google Classroom, Google Form, Liveworksheets, Google Site เป็นต้น แล้วยังสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อีก และมีข้อดีอื่น ๆ หลายประการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล และคณะ (2563) ซึ่งได้ประเมินการจัดการเรียนการสอนทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนทางไกลมีจุดเด่นในเรื่องการส่งเสริมสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน และจากรายงานการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) เรื่องเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย ที่ระบุว่า ข้อมูลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีข้อดีคือ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง นักเรียนได้ใช้เวลาว่างในการทบทวนบทเรียน ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ทำให้ผู้ปกครองใส่ใจดูแลบุตรหลานของตนเองมากขึ้น มีความปลอดภัยจากการติดเชื้อ เนื่องจากไม่ต้องไปรวมกันที่โรงเรียน แสดงให้เห็นว่า การนำการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เข้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการดำเนินการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีข้อค้นพบสำคัญ และเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จซึ่งประกอบด้วย

1. ศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผลกระทบด้านการจัดการเรียนการสอน และแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายจากส่วนกลาง

2. วิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน Online และ On-hand และกำหนดแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยใช้หลักการบริหารงานของโรงเรียน (SMAP Model) เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

S (Strategy) วางแผนกลยุทธ์การดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

M (Mobilization) การระดมสรรพกำลังของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

A (Autonomy) การดำเนินงานที่เน้นความคล่องตัว และมีเอกลักษณ์ของตนเอง

P (Participation) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3. ดำเนินการพัฒนาโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) ได้แก่

3.1 ปัจจัยป้อนเข้า (Input) ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ คู่มือการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สถานที่สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในโรงเรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ประกอบต่างๆ และสื่อการเรียนรู้ เอกสารประกอบการเรียนรู้

3.2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย กระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามรูปแบบที่โรงเรียนกำหนดให้เป็นแนวทางสำหรับครู กระบวนการรายงานผลการจัดการเรียนการสอนรายวัน และกระบวนการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

3.3 ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของครู ผลการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

4. การดำเนินงานดังกล่าวโดยใช้วงจรคุณภาพ (Deming Cycle) ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) อย่างต่อเนื่อง ได้แก่

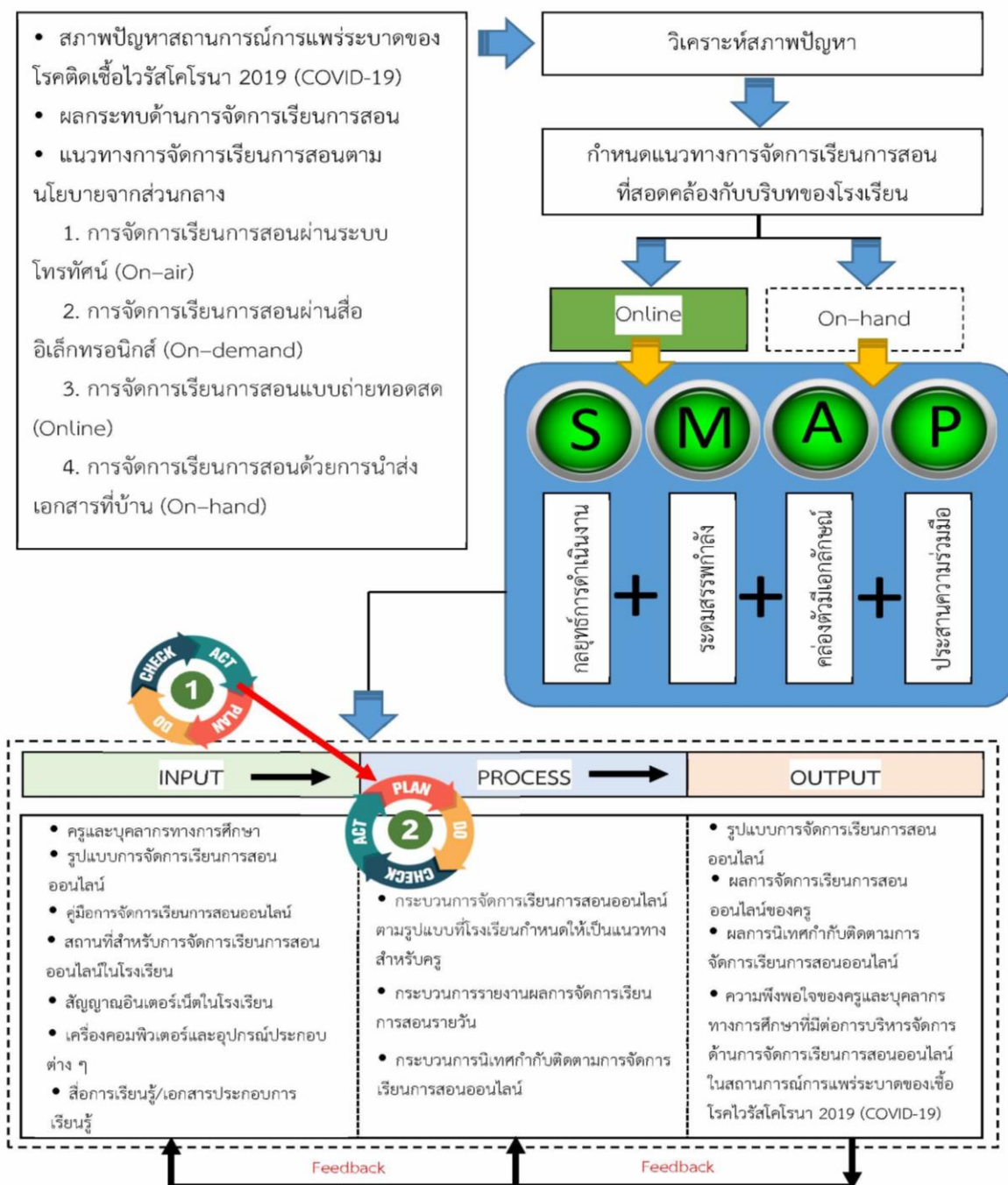
4.1 วางแผน (Plan)

4.2 ลงมือปฏิบัติ (Do)

4.3 กำกับติดตามตรวจสอบ (Check)

4.4 ปรับปรุงแก้ไข (Act)

ดังรูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (SMAP Model) ที่แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยในขั้นตอนของการทดลองใช้รูปแบบที่พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ไปทดลองใช้ด้านการนิเทศ กำกับติดตามมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนให้เห็นจุดอ่อนของการ

ดำเนินงาน ดังนั้นในการดำเนินงานด้านการนิเทศ กำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ควรจัดทำปฏิทินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ชัดเจน บุคลากรที่ได้รับมอบหมาย ควรปฏิบัติการนิเทศตามปฏิทินอย่างเคร่งครัด จัดสถานที่ที่เหมาะสมให้ครูจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยเฉพาะ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับครูและผู้นิเทศ ขยายเวลาในการส่งรายงานการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ รายงานการสอนออนไลน์รายบุคคลของครูผู้สอนให้ครูทราบ และกำหนดช่วงเวลาในการรายงานพฤติกรรมในการเข้าเรียนออนไลน์ของนักเรียน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของบุคลากรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสะท้อนให้เห็นถึงการนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้อย่างน้อย ดังนั้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้นระหว่างครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ และเสริมสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของครู

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ขนาดโรงเรียนกับรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบมีส่วนร่วม ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และในสถานการณ์ปกติ ตามบริบทที่แตกต่างกันทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากความต้องการจำเป็นตามบริบทของพื้นที่วิจัย ความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *มาตรการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*. <https://www.moe.go.th/>
- กษิดิศร์ ชื่นวิทยา และ ประกอบ คุณารักษ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารด้วยระบบคุณภาพการเรียนการสอนเทียบเคียงโรงเรียนมาตรฐานสากล. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 13(30), 29 – 44. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/152311>
- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2563). *การจัดการเรียนรู้ออนไลน์: วิธีที่เป็นไปทางการศึกษา*. <https://slc.mbu.ac.th/wp-content/uploads/2020/06/การจัดการเรียนรู้ออนไลน์-ดร.จักรกฤษณ์-โพด.pdf>
- เจริญ ภูวิจิตร. (2560). *การจัดการเรียนรู้ออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล*. <http://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20210827.pdf>
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร*. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/990/1/57252308pdf>

- ปริญวัฒน์ ถมกระจำน. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน*
บางละมุงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
, มหาวิทยาลัยบูรพา. <http://uc.thailis.or.th>
- พัชรา จันทรัตน์ และวีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. (2562). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนการพัฒนา
หลักสูตรบูรณาการการดำรงตนให้เป็นพลเมืองดีของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 4(1), 280 – 294.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/179815>
- เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล และคณะ (2563). การปรับตัวของนักเรียนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ. *วารสาร*
สังคมศาสตร์วิจัย, 12 (1): 212-228.
- เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2553). *การวัดผลและสร้างแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(4), 2-4.
- วิทยา วาโย, อภิรัตน์ เจริญกุล, ฉัตรสุตา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่1. (2563). การเรียนการสอน
แบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของ ไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้
จัดการเรียนการสอน, *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 : วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*,
14(34): 287-296.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). การวิจัยและพัฒนาการศึกษาไทย (Research and Development for Thai
Education). *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(2), 1 – 18.
<https://so05.tci.thaijo.org/index.php/suedureasearchjournal/article/view/77495/6213>
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์แพร่*
ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564.
http://school.ska2.go.th/banbuengphichai/data/knowledge/25641126_132909_5369.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียม*
ความพร้อมศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิริพร อินทสนธิ. (2563).). โควิด - 19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์: กรณีศึกษารายวิชาการเขียนโปรแกรม
เว็บ (COVID - 19 and Online Teaching case study: Web Programming Course). *วารสาร*
วิทยาการจัดการปริทัศน์, 22 (2): 203-213.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2550). *การวิจัยและพัฒนาสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี:
จตุพรดีไซน์.
- อรรถวิท ชังคมานนท์ และกองกาญจน ดุลยไชย. (2560). การพัฒนารูปแบบทางเลือกสำหรับอีเลิร์นนิ่งในยุค
สังคมออนไลน์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 11(พ), 44 – 56. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/article/view/86065>
- Ali, N. H., & Rosli, R. A. H. M. (2019). Digital technology: E-content development using Apple
technology. *Malaysian Journal of Distance Education*, 21(1), 83- 94.
<https://doi.org/10.21315/mjde2019.21.1.5>

- Bezhovski, Z., & Poorani, S. (2016). The evolution of e-learning and new trends. *International Institute for Science, Technology and Education*, 6(3), 50–57.
- Keeve, J. P. (1997). *Educational research methodology and measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergaman Press.
- Smith, R. H., and Others. (1980). *Measurement: Making Organization Perform*. New York : Macmillan.